יצאו שטרות. מדמסעט להו מאונאה משמע דחל המכר מדאוריי'ת בשטרות וא"ת פרק מי שמת (ב"ב דף קמז:) אמרינן מתנת שכיב מרע מדרבנן ופריך והאמר רב נחמן [א] המוכר שטר חוב לחברו וחזר ומחלו ממחול ואפי' יורש מוחל ומודה רב נחמן [ב] שאם נתנו במתנת שכיב מרע שאינו יכול למחול אי אמרת בשלמא מתנת שכיב מרע דאורייתא משום הכי אינו יכול למחול כו' [ג] והשתא הלא מכר שטר חוב דאורייתא ואפי' הכי יכול למחול ומפרש ר"י דה"פ אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו מהעברתם [ד] א"כ עשאו הכתוב יורש וא"כ אמאי יורש מוחל מאי אולמיה דהאי יורש מהאי [ה] אי נמי אפי' הוי מכר שטר חוב דרבנן משכחת ליה אונאה מדאורייתא כגון שהלוהו על פה ונתן לו יותר מדאי כדי לעשות שטר שיעבוד או הלוהו בשטר ונתן לו הלוה יותר מדאי שיחזיר לו השטר [ו] ויהיה מלוה על פה ולרבינו חיים נראה דקנה מן התורה אם יש לוה קרקעות שמוכר לו שיעבוד שיש לו בקרקעות ובמרובה (ב"ק דף סב:) כתבתי [ז] בתריכות:

והאי ביומיה מכירה הוא. תימה דבפ' קמא דע"ז (דף טו. ושם ד"ה והשתא) מוכח דשכירות לא קני מישראל שאכר פרה מכהן [ז] ומלא לבית דירה אמרו [ח] וי"ל דהכא גבי אונאה כתיב ממכר מיותר לרבות שכירות: **כל דבר שבמדה כו' אפילו פחות מכדי אונאה חוזר.** הכא משמע דרבא מיירי אף בקרקעות וכן נמי פרק האיש מקדש (קדושין דף מב: ושם ד"ה ה"ג) דקאמר ובמקרקעי נמי לא אמרינן אלא דפליג באומדנא אבל פליג במשתא אפילו פחות מכדי אונאה חוזר דאמר רבא כל דבר שבמדה חוזר וחוזר דקאמר היינו שהמקח בטל לגמרי כדמוכח ריש התודה (מנחות דף עז.) ושלהי הספינה (ב"ב דף 5.) וקשה דבפרק בית כור (שם דף קד. ושם ד"ה פחות) תנן בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחצי פיחת כל שהוא יעכב הותיר כל שהוא יחזיר ופירש רש"ס התם דהא דאמר רבא דחוזר מילתיה לא הוי בקרקעות וקשה לפירושו מהכא וי"ל דהתם אינו אומר המוכר מדדתי שיש בה בית כור דאז ודאי היה חוזר כדרבא אלא שמתא אומר כך ולכך המקח קיים וא"ת [ח] לימא דידע דשדא שיתא ומוכרו יותר משוויו וכיון דזרעינהו דלמא בטל אגב קרקע וי"ל בענין זה פשיטא דיש לוגאה [ט] שהמכר אינו תלוי בקרקע אלא בחטי שבשוק: **אלא דאמר שדאי בה כדבעי לה.**

וא"ת היינו מקח טעות דבעי ליה ו' והוא לא שדא אלא ז' וי"ל דהמוכר מודה דלא שדא אלא ה' ואמר דלא בעי אלא ה' וקרקע זו אם זרעה כדבעי לה שוה אותם דמיס ואגלאי מילתא דבעי שיתא [ט] וא"ת למה לא תחשב זו אונאת קרקע כיון שלא טעה לא במדת מנין החטין ולא בשומא לא טעה אלא במה שלא הושבח הקרקע כדבעי לה וי"ל כיון דאי הוה בה כדבעי לה כמו שאמר היו שוה אותם דמיס נמצא שהאונאה מן החטין ולא מן הקרקע:

אמר

קדשים שהוא חייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה [ו] רבי יהודה אומר אף המוכר ס"ת בהמה ומרגלית אין להם אונאה אמרו לו [א] לא אמרו אלא את אלו: **גמ'** מנהני מילי דתנו רבנן [1] וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך [ב] דבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות שאינן מטלטלים יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות דכתיב וכי תמכרו ממכר שגופו מכור וגופו קנוי יצאו שטרות שאין גופן מכור ואין גופן קנוי ואינן עומדין אלא לראיה שבהם מכאן אמרו המוכר שטרותיו לבשם יש להם אונאה פשיטא לאפוקי מדרב כהנא דאמר [ג] אין אונאה לפרוטות קמ"ל יש אונאה לפרוטות הקדשות אמר קרא [1] אחיו אחיו ולא הקדש מתקיף לה רבה בר ממל כל היכא דכתיב ידו ידו ממש הוא אלא מעתה דכתיב [2] ויקח את כל ארצו מידו הכי נמי דכל ארעא בידיה הוה נקיט לה אלא מרשותו הכא נמי מרשותו וכל היכא דכתיב ידו לאו ידו ממש הוא והתניא [ד] [3] אם המצא תמצא בידו אין לי אלא ידו גנו חצירו וקרפיפו מנין ת"ל אם המצא תמצא מ"מ טעמא דכתב רחמנא אם המצא תמצא הא לאו הכי הוה אמינא כל היכא דכתב ידו ידו ממש הוא ותו תניא [ה] [4] ונתן בידה אין לי אלא ידה גגה חצירה וקרפיפה מנין ת"ל ונתן מ"מ טעמא דכתב רחמנא ונתן הא לאו הכי הו"א כל היכא דכתב ידו ידו ממש [ו] אלא כל ידו ידו ממש הוא ושאני התם דליכא למימר הכי אלא מרשותו בעי רבי זירא שכירות יש לו אונאה או אין לו אונאה ממכר אמר רחמנא אבל לא שכירות או דלמא לא שנא אמר ליה אביי מי כתיב ממכר לעולם ממכר סתמא כתיב [ז] והאי נמי ביומיה מכירה היא [ח] בעי רבא חטין וזרען בקרקע מהו יש להם אונאה או אין להם אונאה כמאן דשדיין בכדא דמיין ויש להם אונאה או דלמא בטלינהו על גב ארעא היכי דמי אילימא דאמר איהו שדאי בה שיתא ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה אלא חמשה [ט] והאמר רבא [ז] כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר אלא [ד] דאמר איהו שדאי בה כדאבעי לה ואיגלאי מילתא דלא שדא בה כדאבעי לה יש לה אונאה או אין להם אונאה כמאן דשדי בכדא דמיין ויש להם אונאה או דלמא בטלינהו אגב ארעא [ה] נשבעין עליהן או אין נשבעין עליהן כמאן דשדיין בכדא דמיין ונשבעין עליהן או דלמא בטלינהו אגב ארעא ואין נשבעין עליהן [ט] עומר מתירן או אין עומר מתירן היכי דמי אי דאשרוש תנינא אי דלא אשרוש תנינא דתנן [ו] אם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא [ז] לא צריכא [ד] דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר ואתא ליה עומר וחליף עילוייהו ולא אשרוש קודם לעומר מהו

מהו

עין משפט נר מצוה

קנו א מיי' פי"ב מהל' מכירה הל' ח ופי"ג הלכה יג סמג לאוין קע טוש"ע מ"מ סי' רכז סעיף טו:

קנו ב מיי' שם פי"ג הלכה יז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רכז סעיף לה:

קנח ג מיי' שם פט"ו הלכה ל סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רלב סעיף ל:

קנט ד מיי' שם פי"ג הל' טז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רכז סעיף לד ולא אופשטיף:

קס ה מיי' שם וסמג שם טוש"ע שם ומשפטיען אותו שנעשה היסם:

קסא ו מיי' פ"ז מהל' תמידין ומוספין הלכה יד ופ"י מהלכות מאכלות אסורות הל' ד סמג לאוין קמג קמג קמד טוש"ע י"ד סי' רלג סעיף ג:

קסב ז מיי' פ"א מהל' מאכלות אסורות הלכה ה ועיין בהשגות וכ"מ וכל"מ סמג שם טוש"ע שם סעיף ד:

תורה אור השלם

1 וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו:

2 כִּי חָשְׁבוֹן עִיר סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת כָּל אַרְצוֹ מִיָּדוֹ עַד אַרְנֹן:

במדבר כא כו

3 אִם הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם:

שמות כב ג

4 כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

גליון הש"ם

גמ' אלא כל ידו ידו ממש הוא. עיין סנהדרין דף פה ע"ב תוס' ד"ה יצאו וכו' עד: תוס' ד"ה יצאו וכו' ויהיה בלוה ע"פ. ועיין בסמ"ג עשין עשה פב:

רבינו חננאל

וכל ידו לאו ידו ממש הוא, והתניא אם המצא תמצא וכו'. ואסיקנ' כל ידו ידו ממש הוא, ושאני הכא דליכא [ב] גבי גנב וגבי אשה אלא ברשותו. מי שודע חבים בקרקע ומכרן לחבירו ואמר ליה שדאי ביה כמה דבעי מאי, הני חיטי כמאן דשדיין בכדא דמיין ואית להו אונאה, או בטלי להו לגבי קרקע וקרקע אין לה אונאה.

ב) תוס' ב"מ, דליכא למימר. והכוונה דבאשה וגנב ליכא למימר דו ממש משום דריבה קרא המצא תמצא מכל מקום.

מסורת הש"ס

א) ב"מ עח., ב) [ועיל מז:],[ג] [ועיל נה.], ד) ב"ק סד: [גיטין עז.] [ועיל יז:], ה) [גיטין עז.],[ו] מנחות סט. [ע"ש],[ז] קדושין מב: [ושם אימת רבה] מנחות סט. ב"ב נ., ח) [מנחות סט.],[ט] [שם],[י] שם ט., כ) שם סט., ל) [ויקרא כה],[מ) [לקמן נח:], נ) [לפנינו במרובה ליתא ועי' הגהות וחידושים], ס) צ"ל שהתוטעות. מהר"ם שי"ף.

מוסף רש"י

אין אונאה לפרוטות. בפחות מאיסר שהוא מעבע של כסף (לעיל נה.). ת"ל ונתן מכל מקום. ודרשינן ליה בתנאי בפניה, מדלא כתיב וכיה יתנו משמע לן מינה כל דהוא וכיה דיהב כתב רחמנא, דבעינן דומיא דיהב דמשמתרת לדעתה (ג"ר"ין עז.). **שדאי בה שיתא.** זרעתי בקרקע זו שש כורים (מנחות סט.). **דלא שדא בה אלא חמשה.** דהשתא איכא שיעור אונאה שתות (שם). **כל דבר שבמדה כו' חוזר.** כיון דקפיד לא מחיל ולפילו בפחות משתות ולא שייכא בה דין אונאה שיהא מקח קיים ויחזיר אונאה אלא כל המקח בטל וחוזר (שם) שלין זה כשאר אונאות דקי"ל (לעיל סט.): פחות משתות מחיל אינם, דהתם אין כל אדם יכול לגמלה הדמיה, אבל טועה במדה טעות הוא ולדעתה דהכי לא עביד (קדושין מב.). **ודרעינהו קודם לעומר.** דלא שריגהו עומר דלאמקוד ולא הטריגהו בשעת עומר זה (מנחות סט.).

מוסף תוספות

א. אע"ג דאמר שמואל. סוס' ב"ב עו: ב. שם בב"ב איתא "שמואל" וכן בתוס' שם. ג. אלא אי אמרת דרבנן אמאי אין יכול למחול. סוס' ב"ב עו: ד. דמתנת שכיב מרע דריש וכו' מקראי דירושה מהתעברתם יש לך העברה אחרת שהיא כזו. שם. ה. אלא אי אמרת דרבנן אמאי אין יכול למחול הלא אפי' מידי דאורייתא יכול למחול כ"ש מתנת שכ"מ דרבנן. סוס' מתנות דף פה: ד"ה המוכר. ו. [דאמרינן ד]כהן ששכר פרה מישראל לא יאכילנה כרשיני תרומה. סוס' הגמ"ש. ז. דלא ישכיר אדם ביתו לנכרי מפני שמכניס לתוכה ע"א והתורה אמרה ולא תביא תועבה אל ביתך. סוס' הגמ"ש. ח. אמאי לא אמר כגון שאר אונאה. סוס' הגמ"ש. ט. דמיא זה למקח שטועין בשומתו הילכך אי כדשדיאן לכדא דמיאן יש להם אונאה זה דעת רש"י. סוס' הגמ"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מהו למינקט מיניהו ומיכל. כלומר גרגילולין דידהו לא מצטיין לן מהרי אפי' המיר עומר של אשתקד את הזרעים קודם שנזרעו וזרעם קודם העומר ולא השריהו הוו הגרגילולין אסורין עד שיבא עומר הבא כי קא מיבעי ליה לנקוטי מן הזרעים שבקרקע ומיכל לאחר העומר: **ושריהו עומר.** שהעומר מתיר את התלושין הדשים של שנה זו ואת גרגילולין המחוברין שהשריהו: **או דלמא בעלינהו אגב ארעא.** וכקרקע בעלמא דמו ולא שייך עומר גבייהו למשריהו: **בעי ר' אמי אוראה.** הא תנן לה בתמיתין דאין להו לכל הך דמתני': **ביעול מקח.** יותר משמות: **יש נהן או אין נהם.** מי אמרינן מאל תוגו (ויקרא כה) הוא דאימעוט והא לאו בכלל אוראה הוא אלא מקח טעות הוא או דלמא כיון דלאו דבר שבמדה הוא ולא אטעייה בדיבוריה כשאר דין אוראה הוא: ר' יונה ור' ירמיה מילתא בחפי נפשייהו אמרי ולאו אדרבי אמי קיימי אלא ר' [1] [יונה] אהקרקעות אמרי משמיה דר' יוחנן אוראה אין להם ביטול מקח יש להן: **מ"ד אהקדשות.** אמרה רבי יוחנן: **ל"ש.** דאקרקעות נמי אמר דכיון דאשמועינן דביטול מקח לאו בכלל אוראה הוא מהיכא אימעיט לי דהקדשות קחשיב ליה מקח טעות אע"ג דליכא טעות כלפי שמיא ואפ"ה אמרינן ביטול מקח כל שכן לגבי מבריה דליכא למימר טעה ואדעתא דהכי לא אקנייה כל שכן דהדר: **מ"ד אקרקעות.** אמרה: **אבל אהקדשות לא.** דאילו גבי הדיוט אמרינן טעה ואדעתא דהכי לא אקני אבל אהקדש ליכא למימר הכי וכיון דליתנהו בדין אוראה טעות נמי לא אמרינן בהו כדשמואל: **מחוגו.** כדאמרן דאימעוט מאוראה וטעות נמי ליכא למימר בהו דמאן טעה: **תנן הכסף.** במסכת תמורה (דף כו:): **אם היה קודש בעל מום.** ריש אמתני' הכי אתמר הרי זו תחת זו תמורת זו ומוקמינן עלה דלא אמר כלום שאין קרבן תמיס מתחלל ואם היה קודש בעל מום יצא לחולין ולריך לעשות לו דמיס אם אין זו של חולין יפה כשל הקדש מוסיף עליה מעותיו עד כדי דמי הקדש: **יצא לחולין דבר תורה.** ואפי' אין זו יפה כמותה כדאמר דאמעיט מאוראה: **אף צריך לעשות לו דמיס דבר תורה.** דגבי הקדשות ערכך כתיבא בכולהו וקסבר ערכך שוויו משמע. ור' יוחנן סבר ערכך כל דמיס שיערכוהו משמע ליה אם זול אם יוקר: **והא"ר יוסה אהקדשות כו'.** לר' יוסה קשיא לרבי יוחנן אדרבי יוחנן: **ואיפוך.** אליבא דר' יוסה. אבל אליבא דרבי ירמיה לא איפוך דהא לר' ירמיה אליבא דרבי יוחנן הקדשות אין להם ביטול מקח דמ"ד אקרקעות אבל אהקדשות לא כדשמואל. והא"ל איתא בתמורה [2] לרבי יוסה וקמיפלגי ר"ל ור' יוחנן מ"ד אין להן ביטול מקח אית ליה דשמואל דכיון דאימעיט מאוראה לא שנא שתות לא שנא יתר משמות דאילו גבי הדיוט אמרינן טעה אבל בהקדש ליכא למימר טעות: **ומר ליה דשמואל.** קסבר כיון דאיכא יתר משמות לאו דרך מקח הוא וכיון דלגבי מקח לאו מידי הוא גבי חילול נמי לאו מידי עבד: **שחילולו אין.** הא אימעיט מאוראה לא שנא גדולה ולא שנא קטנה: **לאחילה לא.** ודבר תורה דערכך שוויו משמע: **ומר סבר אפי' לאחילה.** ערכך כל דהו משמע הלכך לאפקועי איסוריה ואפילו מדרבנן שרי ומיהו לאחר זמן יצאם: **לעולם בכדי אוראה.** וקאמר דבר תורה ואפילו בכדי אוראה צריך לעשות דמיס דבר תורה: **ולא איפוך.** דאי מפסת לה קשיא לרבי יוחנן דאדרבי יוחנן דאילו לדידיה לא מצי לתרוצי אין להן אוראה דמתני' כדי מסדא דפחות מכדי אוראה חוזר מדא"ל יוחנן אוראה אין להן ביטול מקח יש להן ונקיטינן לה דרב נחמן [בענין לוקח] דבר מיצרא בלחוד, ולית לן לאחזוקי דקאמר אין להן אוראה הוא. אבל ר"ל כי מותבת ליה [3] ממתניתא מוקי לה כדי מסדא: **מאי אין נהן אוראה.** דגבי הקדשות

אמר ר"נ הדר א"ר חסא אוראה אין להן ביטול מקח יש להם. משמע דרב נחמן לא פליג אדר' חסא רבו ונקשה לר"ת דבפ' המקבל (לקמן דף קח. ופס) אמרינן זבן בר' ושוה ק' סבור מינה בו' אמר רב נחמן אין אוראה לקרקעות אלמא אפי' ביטול מקח אין להם ותירץ ר"ת [4] דאין אוראה על פלגא אבל מפלגא ואילך מיקרי ביטול מקח ויש להם [5] ואתי שפיר הא דתנן (לעיל דף נו:) רבי יהודה אומר אף המוכר בהמה ומרגלית אין להם אוראה ומפרש בגמרא עד כדי דמיסם מדקאמר אף משמע דקרקעות נמי אית להו אלא שיעורא ובפרק אלמנה נזונית (כתובות דף צט:) תנן שוס הדיינין שפחתו שתות או תותירו שתות מכרס בטל רבב"ג אומר מכרס קיים ומפרש התם [6] דמכרס קיים עד פלגא: **יצא** לחולין בו'. [7] למ"ד צריך לעשות לו דמיס מדבריהם יצא לחולין הכל אבל מדרבנן צריך לשלם להקדש אוראתו ולמ"ד צריך לעשות לו דמיס לא הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל תנן התם [7] אם היה קודש בעל מום יצא לחולין וצריך לעשות לו דמיס א"ר יוחנן [8] יצא לחולין דבר תורה וצריך לעשות לו דמיס מדבריהם ור"ל אמר אף צריך לעשות לו דמיס מן התורה במאי עסקינן אילימא בכדי אוראה בהא לימא ר"ל צריך לעשות לו דמיס דבר תורה והתנן [9] אלו דברים שאין להם אוראה הקרקעות והעבדים והשטרות והחקדשות אלא ביטול מקח בהא לימא רבי יוחנן צריך לעשות לו דמיס מדבריהם והא"ר יונה אהקדשות ורבי ירמיה אמר אקרקעות ותרוייהו משמיה דר' יוחנן אמרי אוראה אין להם ביטול מקח יש להם לעולם בביטול מקח ואיפוך דרבי יוחנן לר"ל ודר"ל לרבי יוחנן במאי קמיפלגי בדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל מר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל איבעית אימא דכולי עלמא אית להו דשמואל והכא בהא קמיפלגי מר סבר שחיללו אין לכתחלה לא ומר סבר אפילו לכתחלה איבעית אימא לעולם בכדי אוראה ולא תיפוך ובדרב חסדא קמיפלגי דאמר מאי אין להם אוראה אינן בתורת אוראה דאפי'

מהו למינקט ומיכל מיניהו כמאן דשדיין בכדא דמי ושרינהו עומר או דלמא בטלינהו אגב ארעא תיקו אמר רבא אמר רב חסא בעי רבי [6] אמי אוראה אין להם ביטול מקח יש להם או [8] אין להן אמר ר"נ הדר אמר רב חסא פשיט ר' אמי אוראה אין להם ביטול מקח יש להם ר' יונה אמר [9] אהקדשות ר' ירמיה אמר אקרקעות ותרוייהו משמיה דר' יוחנן אמרו אוראה אין להם ביטול מקח יש להן מ"ד אהקדשות כ"ש אקרקעות מ"ד אקרקעות אבל אהקדשות לא כדשמואל [10] דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל תנן התם [7] אם היה קודש בעל מום יצא לחולין וצריך לעשות לו דמים מדבריהם ור"ל אמר אף צריך לעשות לו דמים מן התורה במאי עסקינן אילימא בכדי אוראה בהא לימא ר"ל צריך לעשות לו דמים דבר תורה והתנן [9] אלו דברים שאין להם אוראה הקרקעות והעבדים והשטרות והחקדשות אלא ביטול מקח בהא לימא רבי יוחנן צריך לעשות לו דמים מדבריהם והא"ר יונה אהקדשות ורבי ירמיה אמר אקרקעות ותרוייהו משמיה דר' יוחנן אמרי אוראה אין להם ביטול מקח יש להם לעולם בביטול מקח ואיפוך דרבי יוחנן לר"ל ודר"ל לרבי יוחנן במאי קמיפלגי בדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל מר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל איבעית אימא דכולי עלמא אית להו דשמואל והכא בהא קמיפלגי מר סבר שחיללו אין לכתחלה לא ומר סבר אפילו לכתחלה איבעית אימא לעולם בכדי אוראה ולא תיפוך ובדרב חסדא קמיפלגי דאמר מאי אין להם אוראה אינן בתורת אוראה דאפי'

מקח יש להן לאו דומיא דמטלטלין ביתר משתות אלא בחצי. תוס' כתובות לח: ב. וההוא דזבן מאה במאתן אי פלא דוקא לא הוי זבין מאה במאתן דוקא אלא פחות ממאתן פורתא, ואי מאתן דוקא הא דקתני עד פלא לאו דוקא אלא ר"ל יותר מפלא פורתא אבל מפלא המקח קיים. תוס' קדושין מנ: ג. פרש"י דאפילו לר"ל יצא לחולין ובזה פליגי דלר' יוחנן אינו חייב לשלם כלום מן התורה אלא מדרבנן צריך לעשות להם דמים ושישלם מה שהיתה שוה יותר בהמת קדשים על בהמת חולין ולר"ל אף מן התורה חייב לשלם, ואיברא דשטא דשמעתא הכין משמע דהא במתניתין בהדיא קתני יצא לחולין וכו' ומיהו קשה על פרש"י מהא דאמרינן לקמן למ"ד צריך לעשות לו דמים ד"א לית ליה דשמואל וכו' וכיון דלית ליה דשמואל האיך יצא לחולין ותרצו בתוס'. ריטב"ש. ד. [ש]אין ראוי מקח זה להיות קיים כלל. תוס' הרא"ש. ה. לתצר. תוס' הרא"ש. ו. כיון דביטול מקח של הקדש אינו אלא לענין שיוסיף דמים ולא שיהא החילול בטל. תוס' הרא"ש. ז. [גבין] פרה זו תחת פרה של הקדש

מוסף רש"י

מהו למינקט. לנקוט מהן קודם הסרסמן (מנחות סט:). ושרינהו עומר. דהא דאמרן דאם נלוח אסורין עד שיבא עומר הבא, בגרגילולין מיירי, או דלמא בטלינהו אגב ארעא ולקיט להו כגרגילולין דמו (שם). שחיללו על שוה פרוטה מחולל. דאין אוראה לקדש, דכתיב איש את אחיו, ואשמעינן שמואל דכי היכי דאימעיט מאוראה אימעיט נמי מביטול מקח (קידושין יא:). **יצא לחולין דבר תורה.** דאמרינן כיון שיש לקדש אוראה כאותה של הקדש שהוא ממלגו עליה ולא יתפנה הקדש, (תמורה כו:). **יצא לחולין דבר תורה.** דאמרינן דפקיר המנחות והנסכים (כח.) ואם כל בהמה טמאה, בנבלי מומין שנפלו הכתוב מדבר (שם כז:). **מדבריהם.** דמה"ת אין אוראה לקדש דכתיב אל תוגו איש את אחיו, ולא הקדש (שם). **לעשות לו דמים מן התורה.** דב מסדא מפרש לה לקמן (שם). **בכדי אוראה.** דלא נתאנה אלא בפחות מכדי אוראה (שם). **ביטול מקח.** שנתאנה יותר משמות (שם). **ביטול מקח יש להם.** שאם נתאנה יותר משמות מחזיר לו יוחנן (שם כז:). **ואיפוך כו'.** ר' יוחנן אמר צריך לעשות דמים דבר תורה ור"ל אמר מדבריהם (שם). **דכולי עלמא אית להו דשמואל.** ולפי דקמקמטין לאחולי ולפי מתחיל, כלומר אם היה בדעתו לאנות הקדש ולמנלו בדמים ולפי מתחללין, אבל להכי אמר ר"ל צריך לעשות דמים דבר תורה משום דאיכא לא מיכוון לחללו בדמים פחותין אלא סבור שיהו אין את דמי הקדש, ור' יוחנן סבר כך מתכוין לחללו (שם). **בכדי אוראה.** דלא נתאנה אלא שתות (שם). **ולא תיפוך.** לא דר' יוחנן ור"ל ואלמלא קיימי ובבטול מקח לא אירע ודקא קשיא לך לר"ל ממתני' דאלו דברים, לא קשיא, דהכא מתרץ לה ר"ל כדרב חסדא, דאפילו בפחות משמות מחזי, וה"ק קרא שיש את אחיו הוא דבשיעור שתות משלם פחות משתות לא משלם, הא הקדש אפילו פחות מכדי אוראה מחזי, והיינו דבר תורה דקאמר ר"ל לעיל, ור' יוחנן מוקי ליה כמסמעותיה, אבל בביטול מקח לא אירע כלל ר' יוחנן ולא מיקשי לא לר' יוסה ולא לר' ירמיה (שם).

מוסף תוספות

א. [ד]הא דאמר ר"נ דר' אוראה אין להן ביטול

גליון הש"ס

תוס' ד"ה יצא וכו' ואפילו אם המתאנה. עיין לעיל דף ג ע"ג תוס' ד"ה ואילו:

רבינו חננאל

אמ' רבא אמ' רב חסא בעי ר' אמי, הא דתנן אוראה אין[ן] להן, אוראה[ה] בלבד אין להן, הא ביטול מקח יש להן, או לא. אמ' רב נחמן הדר אמ' חסא פרש ר' אמי, [או]נאה אין להם אם טעו שתות בלבד, אבל ביתר משתות שהוא ביטול [מקח] יש [להן. ר] יונה אמ' זה הדין בהקדישות הוא בלבד, ר' ירמיה אמ' בקרקעות, ותרויהו משמי[ה דר' י]וחנן אמרי אוראה בלבד אין להם אבל ביטול מקח יש להן. **ראינו לרבותינו הגאונים** שאמר[ו] הלכה כר' יוחנן, דלא אשכחן בהדיא דפליג רב נחמן על הא דר' יוחנן. וראינו ב[ת]ל[מ' א]רץ ישראל בכתובות פרק אלמנה ניזונת, אמ' ר' יוחנן אם היה דבר מופלג יש לו אוראה. מ[תני' פלי]גא [על] ר' יוחנן, אלו דברים שאין להן אוראה הקרקעות. פתר לה בדבר שאינו מופלג, פ[יר' שלא הגיע] הטעות בחצי דמי הדין. ולא נתברר לנו דין זה היטב, בחזינן בפרק המקבל ש[דה מחבירו, זבן] במאתים ושוי מאה כול', ואמרי נהרדעי משמא דרב נחמן אין אוראה לקר[קעות, מ]מילה שמעינן דרב נחמן פליג על ר' יוחנן, דהא מה דשוי מאה זבן במא[תים, וא]מ' [אין לו] אוראה, ובכמה מקומות בתלמוד אמ' בקרקעות דבר השוה כל כסף, וא' יש[ן] להן בי[ן]טול מקח הנה גם הקרקע אינו שוה כל כסף. וכהנה רבות, וצריכין פירוש [יפה הרא]ש בברורה, דהא רב נחמן בתרא הוא ואי איפשר לדחוייה אלא בראיה, ולא יכול[נו] להכרע[ע] לפיכך לא פסקנו הלכה. **ורבי' נאון אמ' בלשון הזה,** כללו של דבר כיון דר' יוחנן בעיקר ה]דין אמ' ביטול מקח יש להן, ונקיטינן לה כוותיה. ונקיטינן להא דרב נחמן [בענין לוק]ח דבר מיצרא בלחוד, ולית לן לאחזוקי

מ) מ: לאם פיקוח רבנו גרשום שם.

וכו' הקדשו פדוי. תוס' הרא"ש. ח. במאי אי באוראה הא אין אוראה להקדשות, ואי בביטול מקח אמאי יד הקדש על העליונה כשנתאנה הדיוט, דכיון דיש בטול מקח למה יקנה ההקדש אפילו במסירה עם האמירה, [לכן] י"ל דלעולם. תוס' הרא"ש.

ט) פ"ה הא דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל היינו דוקא בדיעבד אבל לכתחילה פי' לחלל על שוה פרוטה לכתחילה [לא] דערכך שוויו ממש ומר סבר אפי' לכתחילה דערכך כל דהו משמע [וזה]. ש"ש [עי' תוס' הרא"ש שמיסב שיטת רש"י]. י. לא אמר שמואל בכך שיחול ההקדש עליו [אלא]. תוס' תמורה מ:

קסג א מיי' פי"ג מהל' מכירה הל' ח סמג לאוין קנ טוש"ע ח"מ סי' רכז סעיף כט ועי"ש במ"ש: **קסד** ב מיי' פ"ז מהל' ערכין הלכה ח [וכ"ב אלפס ע"ז פ"ל דף שנ.]: **קסה** ג מיי' פ"ג מהל' תמורה הל' ו ג:

דאפילו כל שהוא חוזר. ולוקח הקדשות אבל קרקעות עד פלגא מינו מוחזר: **בשלמא** בהדיוט (ה) זה חומר ותו לא. פי' זהו חדוש שהדיוט חומר אבל בהקדש זה חומר בתמיה פי' מה חידוש הוא שמצאנו חומר בהקדש מבהדיוט ולא גרסינן תו לא שהרי אף בהדיוט איכא טובא שומר חנם מינו נשבע [9] וכל הנך דמתניתין (א"ב): **כיון** דמעל הגזבר נפקא להו להחולין. ולא מצי למימר דאחוספיה במזיד דלא נפקא לחולין דא"כ ליכא אגר נטר כיון שהלוה אסור להשתמש בהם דלא זכה בהם: **לספק** סלתות מארבע ועמדו משלש. תימה היכי מיירי אי יצא השער או לא יצא השער ויש לו א"כ בהדיוט נמי שרי ואי דלא יצא השער וגם אין לו על מה מחלל מעות הקדש[ב] וליכא למימר שיחלל על פרוטה דהא אע"ג שזהו ריוח הקדש שמתנה לתת ארבע סאין בסלע להקדש כל השנה כיון דבשעת חלול מחלל על דבר שאינו שוה זהו זילותא דאם לא כן אמאי הדר ביה ממאי דאוקי דאוזיף במאה[ג] כו' ומזה הטעם נמי אין לומר לב ב"ד מתנה עליהם להתחלל בשביל ריוח הקדש דא"כ בחנם חזר בו משנויא קמא וי"ל כגון שהתנדב אדם לתת ק' סלעים ולא הקדישם עדיין ונתנם לנחתום כדי לתת להקדש ארבע סאין בכל סלע ויצא השער של לקוטות[ד] אבל לא יצא השער כלל אסור דלמא אתי לאחלופי בהדיוט ולכך נקט ועמדו אחר כך משלם וכן בזוזי אם נתן ק' זוזי לאדם שיחזיר להקדש מאה ועשרים אסור דאפילו מדאורייתא נראה דאסור דאשיב כאילו מקבל מלוה עלמו[ד] כמו (קדושין דף ז.) תן מנה לפלוני ותקדש אני לך דמקודשת מדין ערב דאשוב כאילו קבלה ממנו והא דשרי בסמוך דאוזיף אבנים במאה ועשרים היינו שהגזבר עצמו נותנן[ז] וגם אבנים הם דמוכחא מילתא שהם של הקדש אבל דרך מקח וממכר שנתן על הסלתות וגם יצא השער של לקוטות שרי להקדש:

ו) **שומר** חנם אינו נשבע. [ה] נראה דהוא הדין דאינו משלם דאפילו שומר שכר אם פשע נראה דלא משלם מדפריך לקמן (דף נח.) מהשוכר פועל לשמור כו' ולא משני כשפשע והיינו טעמא דמכל דין הפרשה אמעיטו והא דלא קתני אינו משלם דהוי רבותא טפי משום דעיקרא בשבועות פרק הדיינים (דף מב:) ונסבה אגרלה דהתם:

רעהו ולא של הקדש. ז) וכריש מרובה (ב"ק דף עו.) ממעט מוגונב מבית האיש[ח]: **כי** יתן איש **אל רעהו בלא.** בריש ג' מיניס (מיר ד' לה.) בריש בפרט ובלא ופרט ובא"כ בריש בכלל ופרט לחודא ונראה דכל הני כללי ופרטי אסמכתא דבמרובה[ט] דרשינן מעל[י] חמור שור ושה חד למעוטי עבדים וחד למעוטי קרקעות וחד לשטורות בין מכפל בין משבועה והשתא אתי שפיר דכסף או כליס דרשינן פרק שבועת הדיינין (שבועות דף לט: ושם ד"ה מה) מה כליס שניס אף כסף שניס מה כסף דבר חשוב כו': נשבעין

דאפי' פחות מכדי אונאה חוזר מיתיבי רבית ואונאה להדיוט ואין רבית ואונאה להקדש מי אלימא ממתניתין דאוקימנא בתורת אונאה ה"נ רבית ודין אונאה להדיוט ואין רבית ודין אונאה להקדש אי הכי היינו דקתני סיפא זה חומר בהדיוט מבהקדש ארבית ליתני נמי זה חומר בהקדש מבהדיוט אאונאה הכי השתא בשלמא זה חומר בהדיוט מבהקדש ותו לא אלא הקדש זה חומר ותו לא רבית דהקדש היכי דמי אילימא דאוזפיה גזבר מאה במאה ועשרים והלא מעל הגזבר וכיון שמעל הגזבר יצאו מעותיו לחולין והוו להו דהדיוט אמר רב הושעיא הכא במאי עסקינן כגון שקיבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש [ו]כדתניא [ז]המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש מספק מארבע משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שיד הקדש על העליונה רב פפא אמר הכא באבני בנין המסורות לגזבר עסקינן כדשמואל [ח]דאמר שמואל [ט]בבונין בחול ואח"כ מקדישין: אין בהן תשלומי כפל (וכו'): מנהני מילי דת"ר [י]על כל דבר פשע כלל על שור על חמור על שה על שלמה פרט על כל אבדה אשר יאמר חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון הקדשות אמר קרא [2]רעהו רעהו ולא הקדש: ולא תשלומי ד' וה' (וכו'): מאי טעמא תשלומי ד' וה' אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה: שומר חנם אינו נשבע (וכו'): מנהני מילי דת"ר [יא]כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט [יב](וגונב מבית האיש) חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון הקדשות אמר קרא רעהו רעהו ולא של הקדש: נושא שכר אינו משלם (וכו'): מנהני מילי דת"ר [3]כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון הקדשות אמר קרא רעהו רעהו ולא של הקדש: שומר חנם אינו נשבע וכו': ורמינהו [יב]בני העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו אם משנתרמה התרומה נשבעין

דלאפילו פחות מכדי אונאה חוזר: **ואין רבית ואונאה להקדש.** אין איסור אונאה ואיסור רבית נוהג בהקדש. ולקמיה מפרש היכי דמי רבית דהקדש: **דין אונאה להדיוט.** שמות: **ואין דין אונאה להקדש.** דלאפילו פחות מכדי אונאה חוזר: **היינו דקתני כו'.** בתמיה והא חומרא דהקדש הוא: ומשני כי קתני חומר דהדיוט ארבית קתי: **אאונאה.** ומשום אונאה ליתני נמי זה חומר בהקדש: **אלא הקדש זה חומר ותו לא.** בתמיה: **דאוזיף.** שהלוה להדיוט: **והא מעל.** שהוציא מעות הקדש לחולין ולא הכניס תחתיהן להקדש כלום ושוגג הוא אלא כסבור שמותר משום שכר הקדש: **והוו להו דהדיוט.** של גזבר שהרי עליו לשלם להקדש קרן ותומש: **הכא במאי עסקינן.** האי דקתני אין רבית להקדש לאו בהלוה קאי אלא בהדיוט שקיבל מעות מן הלשכה מן הגזבר לספק סלתות כל השנה למנחות של צבור ארבע סאין בסלע ויוקרו ועמדו משלם סאין בסלע דאילו הדיוט אסור לפסוק על פירות עד שיצא השער וכאן אפילו לא יצא השער עדיין לארבע פוסקין: **רב פפא אמר.** לעולם בהלוה לאוזיף מאה במאה ועשרין ודקשיא לך הלא מעל: **באבני בנין.** עסקינן שהלוה הגזבר מהן להדיוט דאין בהן מעילה ואין על הגזבר לשלם אלא שליח בעלמא הוא: **דאמר שמואל בונין בחול.** כשהן בונין בנייני הקדש לא היו קונין האבנים והטיט ממעות הקדש כדי שלא יבואו האומנין והעם לידי מעילה אם ישבו עליהם או אם יהנו מהם אלא לוקחין בהקפה והרי הן חול עד שיבנו בחומה ומשהן בנויות בחומה נותנין מעות הקדש ולוקחין אותן והוא הקדשן או אם התנדב אדם אבנים נותנן לבנאי ואינו קורא שם הקדש עליהן עד שיתננו בבנין הלכך לא מעל הגזבר: **על כל דבר פשע.** סיפיה דקרא משמעי בטוען טענת גנב או בגנב עצמו: **ולא תשלומי שלשה וארבעה.** שלשה לשה וארבעה לשור דכיון דאימעיט מכפל בגר להו חדא שהכפל בטוחה ומוכר בכלל תשלומי ד' וה': [יג] **וכי יתן וגו'.** לקמן בהשואל (דף לד:) אמרי' פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם שניה בשומר שכר וכתוב בפרשה ראשונה ונקרב בעל הבית וגו' ואוקימנא לשבועה בהמפקיד (לעיל דף מא:): **שקליהן.** שקלים של אדם לקרבנות לצבור: **וגנבו.** מן השלוחין: **אם משנתרמה התרומה.** אם כשבאו לדין כבר נתרמה התרומה שהיו תורמין הלשכה בג' קופות[יד]: נשבעין

עין משפט נר מצוה

קסו א מיי' פ"ז מהל' כלי מקדש הל' ט:

קסו ב מיי' פ"ח מהל' מעילה הלכה ד:

קסח ג מיי' פ"ג מהל' שקלים הלכה ט:

מוסף רש"י

המקבל עליו לספק סלתות מארבע. שקבל מעות מן הגזבר כדי לספק סולת כל השנה וקיבל עליו לתת ארבעה סאין בסלע ויוקרו, ועמדו משלש. שלשסאין בסלע, יספק מארבע. ונתן ד' סאין כמו שקיבל (מנחות צ.) דמעות הקדש קונות להא הקדש קנו ממנו במעות דכתיב ונתן הכסף וקם לו (שם מכת"י). משלש ועמדו מארבע. קיבל עליו לתת ג' סאין בסלע וחחלו ועמדו ד' סאין בסלע (שם צ:). מספק מארבע. דלא יפא הדיוט חמור מהקדש, דכל זמן שלא משך יכול לחזור בו (שם מכת"י). בונין בחול ואח"כ מקדישין. לומר כשהן בונין בנדק הבית היו קונין כל צרכי הבנין ממעות של חולין, או היו לוקחין כל צרכי הבנין בהקפה ולאחר שנגמר הבנין היו מקדישין אותו כן שהיו מביאין ממעות של הקדש כסיעוד דמי כל הבנין והשבח שהביאו האומנין בבנין ושכר האומנין ואומר תחול קדושה שיש במעות הללו על הבנין הזה ומעלה הבנין קדוש והמעות יצאו לחולין ופורעין מהן שכר האומנין ממה שהיללו והשבח שהביאו האומנין בבנין ופורעין לאותן שלוו מהן מעות של חולין שנעשו בהן צורכי הבנין או לאותן שהאמינו להן לצרכי הבנין (מעילה יד.). יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות. דכתיב והתנחלתם אותם וגו' (ב"ק סב:). אין גופן ממון. אלא גורמין לגבות ממון (שם). כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט. פרשת שומר חנם היא דתניא בהשואל (לד:) פרשה ראשונה בשומר חנם ושניה בשומר שכר ושלישית בשואל, ונבי שומר חנם אין לו עליו אלא שבועה, כדכתיב (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו (שבועות מג.). בני העיר ששלחו. ע"י שליח, את שקליהן. לירושלים למקדש (יומא סה.). אם משנתרמה התרומה. ג' קופות קודש שנודע שאבדו (שם).

רבינו חננאל

בנין שקבל לספק סלתות מג' מאין בכלל, וכן השער, וקבל המעות והוולה הסלת ועמדו ד' סאין בסלע, אע"ג דבהדיוט אסור משו' רבית, בהקדש שרי. דתניא המקבל עליו לספק סלתות מד' ועמדו מג' יספק מד' וכו'.

מסורת הש"ס

(ה) [נ"לבתמנן], (ו) [שקליס פ"ד מ"ט מנחות נ.], (ז) [ע' תוס' עירובין לא.], ד"ה ומקן], (ד) מעילה יד., (ט) ב"ק סב: שבועות מב:, (י) ב"ק סב. שבועות מג. [ע"ש], (יא) [בב"ק סב. ובשבועות מג. איתא לשמור מזר וכלא], (יב) שקלים פ"ב מ"ג יומא סה., (יג) צ"ל כי. רש"ש, (יד) [שקליס פ"ג מ"ג], (כ) [וע"עתוס' זבחים לד: ד"ה אלא מתני וכו' ותוס' ערכין כ. ד"ה מ"ר מומן], (ל) בדפו"ר מאה, (מ) [לקמן דף עב:], (נ) [שיך למתני'], (ס) [נ"ל ומרובה], (ע) [ע' תוס' ריש מרובה סב. ד"ה ריסקן], (פ) [לף סד:], (צ) צ"ל מעל שור חמור ושה. רש"ש,

תורה אור השלם

1 על כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

2 כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף או כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו

3 כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמוֹר או שׁוֹר או שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמֵת או נִשְׁבַּר או נִשְׁבֶּה אֵין רֹאֶה: שמות כב ט

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה בשלמא בהדיוט זה חומר פי' כל"ל ותימה ומו לא נמחק:

גליון הש"ם

גמ' בונין בחול. עיין לעיל דף נד ע"ל תוס' ד"ה בקדש: תוס' ד"ה בשלמא וכו' וכל הנך דמתני'. עיין זבחים דף לד ע"ב תוס' ד"ה אלא:

מוסף תוספות

א. חייב כפל ושבועת שומרים ותשלומי ד' וה'. ר"ש. ב. מה מרויחו בהקדמת מעות הרי לא יוכל להשתמש בהן. תוס' מנחות נ: ג. כיון דקעבידי על פיו [והוי]. תוס' מנחות נ: ד. שאין לגזבר חלק בהן. תוס' מנחות נ: ה. הרשב"ץ אומר שרש"י מוקם: פרש"י ד"ל לא הזקיקתו תורה לישבע עליהן נראה מדבריו דדוקא בטוען שנגנבו או שנאבדו שלא בפשיעה פטור הא במודה שפשע או שיש עדים שפשע חייב דפרשע כמזיק הוא, וכן כתב הראב"ד ד"ל וכן דעת הרמב"ם ז"ל.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נשבעין לגזברים. פרש"י אם משנתרמה התרומה בא"ה לדין נשבעים לגזברים דתנן תורמין על האבוד משמע שרוצה לפרש תורמין על האבוד שאבדו שליח קודם שנתרמה אך לא בא"ה לדין אלא אחר שתרמו וקשה לפירושו דהוה ליה זו ואין ל"ל זו דכ"ש על הגבוי אלא נאבד שתורמין עליו וגם הפשט לא מיירי בבוא"ה לדין[ב] וי"ש לפרש תורמין על האבוד שבא ליד הגזבר ונאבד קודם שתרמו כיון שהגיע ליד הגזבר ועל הגבוי[ד] ועודנו ביד השליח בדרך תורמין (ע"ג שנאבד אחר שתרמו[ה] ועל העתיד לגבות אחר זמן ולשולחו לגזבר[ו] אע"פ שבשעת הרמה לא נתנה עדיין לשליח[ז] ובפרק בתרא דכתובות (ד' קמ. ושם ד"ה ועל) גבי מודר הנאה דפריך בשלמא שוקל שקלו דתנן תורמין על האבוד כו' פירוש[ח] אותו שנאבד משליח אחר שתרמו דאין זה הנאה כיון שהוא פטור ולא כפרש"י דהתם דפי' דמעתיד לגבות מוכיח דתורמין אע"פ שלא יגבה לעולם ואין משמע כן בשמעתין[ט]:

דתנן תורמין על כו'. דתניא גרסינן דאין זו משנה בשקלים ותימה אמאי לא מוכח מגופא דאינו חייב באחריות מדקאמר נשבעין לגזברין ולא לבני העיר:

(א) **אמר** רבי יוחנן בשקנו מידו. וא"ת בדפ' הפועלים (לקמן ד' לד. ע"ש) תנא מתנה שומר חנם להיות כשואל להתחייב באונסין ופריך במאי מתנה בדברים ומשני אמר שמואל בשקנו מידו וכ' יוחנן אמר אפילו תימא לא קנו מידו בהוא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה כ' א"כ מאי בעי קנין וי"ל[יא] דהכא דפטור אפי' משעבוד לא משעבד נפשיה בלא קנין אי נמי התם כיון שמתחייב כשואל סבורים העולם שהשאיל לו ובהיא הנאה משעבד נפשיה: **לשמור הזרעים.** וא"ת והיאך מותר לעומר כיון ששומר הא[יב] כתיב (יחזקאל מה) ממשקה ישראל מן המותר לישראל ודרשינן (ת"כ פ' בהר) ואת ענבי נזירך לא תבצור מן המשומר אי אתה בוצר אבל אתה בוצר מן ההפקר משמע דאסור אם ליקט מן המשומר וכי תימא אינו אסור כי אם לבצור אבל אם עבר ובצר שרי לאכול הא אפילו מן ההפקר אסור לבצור דבגירה תולדה דקגירה דלמאמרינן ברש"י מועד קטן (ד' ג.) וי"ל שלא היה מוחה לעולם מליקח נשבעין לגזברים ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן [א]נמצאו או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להם לשנה הבאה אמר שמואל [ב]הכא בנושא שכר עסקינן [ג]ונשבעין ליטול שכרן אי הכי נשבעין לגזברין לבני העיר מבעי ליה אמר [ד]רבה נשבעין לבני העיר במעמד גזברין כי היכי דלא נחשדינהו ואי נמי כי היכי דלא לקרו להו פושעים והא נגנבו או שאבדו קתני ושומר שכר בגניבה ואבידה חיובי מיחייב והכא נמי נהי דשלומי לא משלמי אגרייהו מיהא לפסיד [ה]אמר רבה [ו]נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים רבי יוחנן אמר הא מני ר"ש היא [ז]דאמר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ונשבעין עליהם התינח עד שלא נתרמה התרומה משנתרמה התרומה קדשים שאינו חייב באחריותן נינהו דתניא [ח]תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות אלא א"ר אלעזר [ט]שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהו בני אדם מזלזלים בהקדשות: נושא שכר אינו משלם: רמי ליה רב יוסף בר חמא לרבה תנן נושא שכר אינו משלם ורמינהי [י]השוכר את הפועל לשמור את הפרה לשמור את התינוק לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע נותנין לו שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו מאי לאו לשלם לא [יא]להפסיד שכרו אי הכי רישא דקתני אין אחריות שבת עליו הכי נמי דלהפסיד שכרו ומי אית ליה שכר שבת והא קתני אין נותנין לו שכר שבת אשתיק א"ל מידי שמיע לך בהא א"ל הכי אמר רב ששת [יב]בשקנו מידו וכן א"ר יוחנן [יג]בשקנו מידו: ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה: תני תנא קמיה דר' יצחק בר אבא קדשים שחייב באחריותן חייב שאני קורא בהן [יד]בה' וכחש ושאינו חייב באחריותן פטור שאני קורא בהן בעמיתו וכחש אמר ליה כלפי לייא איפכא

נשבעין לגזברים. אם משנתרמה התרומה בא"ה לדין נשבעים לגזברים דתנן תורמין על האבוד משמע שרוצה לפרש תורמין על האבוד שאבדו שליח קודם שנתרמה אך לא בא"ה לדין אלא אחר שתרמו וקשה לפירושו דהוה ליה זו ואין ל"ל זו דכ"ש על הגבוי אלא נאבד שתורמין עליו וגם הפשט לא מיירי בבוא"ה לדין וש"ל לפרש תורמין על האבוד שבא ליד הגזבר ונאבד קודם שתרמו כיון שהגיע ליד הגזבר ועל הגבוי ועודנו ביד השליח בדרך תורמין (ע"ג שנאבד אחר שתרמו ועל העתיד לגבות אחר זמן ולשולחו לגזבר אע"פ שבשעת הרמה לא נתנה עדיין לשליח וכפרק בתרא דכתובות (ד' קמ. ושם ד"ה ועל) גבי מודר הנאה דפריך בשלמא שוקל שקלו דתנן תורמין על האבוד כו' פירוש אותו שנאבד משליח אחר שתרמו דאין זה הנאה כיון שהוא פטור ולא כפרש"י דהתם דפי' דמעתיד לגבות מוכיח דתורמין אע"פ שלא יגבה לעולם ואין משמע כן בשמעתין:

דתנן תורמין על כו'. דתניא גרסינן דאין זו משנה בשקלים ותימה אמאי לא מוכח מגופא דאינו חייב באחריותן מדקאמר נשבעין לגזברין ולא לבני העיר:

(א) **אמר** רבי יוחנן בשקנו מידו. וא"ת בדפ' הפועלים (לקמן ד' לד. ע"ש) תנא מתנה שומר חנם להיות כשואל להתחייב באונסין ופריך במאי מתנה בדברים ומשני אמר שמואל בשקנו מידו וכ' יוחנן אמר אפילו תימא לא קנו מידו בהוא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה כ' א"כ מאי בעי קנין וי"ל[יא] דהכא דפטור אפי' משעבוד לא משעבד נפשיה בלא קנין אי נמי התם כיון שמתחייב כשואל סבורים העולם שהשאיל לו ובהיא הנאה משעבד נפשיה: **לשמור הזרעים.** וא"ת והיאך מותר לעומר כיון ששומר הא[יב] כתיב (יחזקאל מה) ממשקה ישראל מן המותר לישראל ודרשינן (ת"כ פ' בהר) ואת ענבי נזירך לא תבצור מן המשומר אי אתה בוצר אבל אתה בוצר מן ההפקר משמע דאסור אם ליקט מן המשומר וכי תימא אינו אסור כי אם לבצור אבל אם עבר ובצר שרי לאכול הא אפילו מן ההפקר אסור לבצור דבגירה תולדה דקגירה דלמאמרינן ברש"י מועד קטן (ד' ג.) וי"ל שלא היה מוחה לעולם מליקח

נשבעין לגזברים ואם לאו נשבעין לבני העיר. ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן [א]נמצאו או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להם לשנה הבאה אמר שמואל [ב]הכא בנושא שכר עסקינן [ג]ונשבעין ליטול שכרן אי הכי נשבעין לגזברין לבני העיר מבעי ליה אמר [ד]רבה נשבעין לבני העיר במעמד גזברין כי היכי דלא נחשדינהו ואי נמי כי היכי דלא לקרו להו פושעים והא נגנבו או שאבדו קתני ושומר שכר בגניבה ואבידה חיובי מיחייב והכא נמי נהי דשלומי לא משלמי אגרייהו מיהא לפסיד [ה]אמר רבה [ו]נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים רבי יוחנן אמר הא מני ר"ש היא [ז]דאמר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ונשבעין עליהם התינח עד שלא נתרמה התרומה משנתרמה התרומה קדשים שאינו חייב באחריותן נינהו דתניא [ח]תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות אלא א"ר אלעזר [ט]שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהו בני אדם מזלזלים בהקדשות: נושא שכר אינו משלם: רמי ליה רב יוסף בר חמא לרבה תנן נושא שכר אינו משלם ורמינהי [י]השוכר את הפועל לשמור את הפרה לשמור את התינוק לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע נותנין לו שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו מאי לאו לשלם לא [יא]להפסיד שכרו אי הכי רישא דקתני אין אחריות שבת עליו הכי נמי דלהפסיד שכרו ומי אית ליה שכר שבת והא קתני אין נותנין לו שכר שבת אשתיק א"ל מידי שמיע לך בהא א"ל הכי אמר רב ששת [יב]בשקנו מידו וכן א"ר יוחנן [יג]בשקנו מידו: ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה: תני תנא קמיה דר' יצחק בר אבא קדשים שחייב באחריותן חייב שאני קורא בהן [יד]בה' וכחש ושאינו חייב באחריותן פטור שאני קורא בהן בעמיתו וכחש אמר ליה כלפי לייא איפכא

נשבעין לגזברים. פרש"י אם משנתרמה התרומה בא"ה לדין נשבעים לגזברים דתנן תורמין על האבוד משמע שרוצה לפרש תורמין על האבוד שאבדו שליח קודם שנתרמה אך לא בא"ה לדין אלא אחר שתרמו וקשה לפירושו דהוה ליה זו ואין ל"ל זו דכ"ש על הגבוי אלא נאבד שתורמין עליו וגם הפשט לא מיירי בבוא"ה לדין[ב] וי"ש לפרש תורמין על האבוד שבא ליד הגזבר ונאבד קודם שתרמו כיון שהגיע ליד הגזבר ועל הגבוי[ד] ועודנו ביד השליח בדרך תורמין (ע"ג שנאבד אחר שתרמו[ה] ועל העתיד לגבות אחר זמן ולשולחו לגזבר[ו] אע"פ שבשעת הרמה לא נתנה עדיין לשליח[ז] ובפרק בתרא דכתובות (ד' קמ. ושם ד"ה ועל) גבי מודר הנאה דפריך בשלמא שוקל שקלו דתנן תורמין על האבוד כו' פירוש[ח] אותו שנאבד משליח אחר שתרמו דאין זה הנאה כיון שהוא פטור ולא כפרש"י דהתם דפי' דמעתיד לגבות מוכיח דתורמין אע"פ שלא יגבה לעולם ואין משמע כן בשמעתין[ט]:

דתנן תורמין על כו'. דתניא גרסינן דאין זו משנה בשקלים ותימה אמאי לא מוכח מגופא דאינו חייב באחריותן מדקאמר נשבעין לגזברין ולא לבני העיר:

(א) **אמר** רבי יוחנן בשקנו מידו. וא"ת בדפ' הפועלים (לקמן ד' לד. ע"ש) תנא מתנה שומר חנם להיות כשואל להתחייב באונסין ופריך במאי מתנה בדברים ומשני אמר שמואל בשקנו מידו וכ' יוחנן אמר אפילו תימא לא קנו מידו בהוא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה כ' א"כ מאי בעי קנין וי"ל[יא] דהכא דפטור אפי' משעבוד לא משעבד נפשיה בלא קנין אי נמי התם כיון שמתחייב כשואל סבורים העולם שהשאיל לו ובהיא הנאה משעבד נפשיה: **לשמור הזרעים.** וא"ת והיאך מותר לעומר כיון ששומר הא[יב] כתיב (יחזקאל מה) ממשקה ישראל מן המותר לישראל ודרשינן (ת"כ פ' בהר) ואת ענבי נזירך לא תבצור מן המשומר אי אתה בוצר אבל אתה בוצר מן ההפקר משמע דאסור אם ליקט מן המשומר וכי תימא אינו אסור כי אם לבצור אבל אם עבר ובצר שרי לאכול הא אפילו מן ההפקר אסור לבצור דבגירה תולדה דקגירה דלמאמרינן ברש"י מועד קטן (ד' ג.) וי"ל שלא היה מוחה לעולם מליקח